

תוכן העניינים

1 הקדמה מאת מאיר שמגר

5 דברי פתיחה

שער ראשון

חליפות ותמורות חברתיות בדיני החוזים ובדיני החברות בישראל

19 מבוא

א. על הבסיס החברתי הטמון במוסד החוזי ובמוסד התאגידי
ועל המונח 'משפט פרטי'

29

ב. עקרונות מרכזיים בדיני החוזים: מנוף להתפתחותה של
אחריות חברתית במשפט הישראלי

39

1. עקרון תום הלב: הטמעתה של התנהגות בינאישית ראויה
והתחשבות בציפיות הזולת

39

2. עקרון תקנת הציבור: הטמעתן של זכויות אדם ביחסים
הבינאישיים

60

ג. התאגיד כמנוף להתפתחותה של המהפכה החברתית

71

1. שכיחותו של התאגיד כמרכיב חברתי

73

2. חשיפתו של התאגיד ועוצמתו הסוציו-אקונומית

74

3. השימוש בתאגיד כמתווך משפטי-חברתי

91

4. אוטונומיית הרצון הפרטי בהקשר של תאגיד

99

5. התפתחותה של דוקטרינת הדואליות הנורמטיבית

105

בהקשר של תאגיד פרטי

114

6. מעין סיכום

- ד. תחולתה ומידתה של האחריות החברתית על פי דיני החוזים
ודיני התברות: יישום והכנה לשערים הבאים
- 117
1. התמורה החברתית והשפעתה הבעייתית על מעמדו של החוזה ועל מעמדה של החברה העסקית
  2. אחריותו החברתית של הפרט כלפי הרשות המנהלית ואחריותו כלפי זולתו
  3. ציפיות רצויות והשפעה חברתית כשיקולים מנחים
  4. זכות עמידה ציבורית בגין הפרה של עקרונות תום הלב ותקנת הציבור
- 147
- 157
- 169

שער שני

רעיון האמון הבינאישי כבסיסם החברתי של דיני החוזים

- 179
- מבוא
- 183
- חלק ראשון – על הרצוי: כוחו של עקרון האמון הבינאישי
- א. מיפוי מונחים: "כוונה", "הבטחה", "אוטונומיית הרצון"
ו"אמון בינאישי" בדיני החוזים
  - ב. רעיון האמון הבינאישי כנורמה חברתית וכתאוריית-על של דיני החוזים
  - ג. הטמעתו החברתית של אמון בינאישי באמצעות הפן ההצהרתי (expressive) והפן הכופה (coercive) של דיני החוזים
- 183
- 197
- 209

231 א. כריתת חוזה בראי משולש הציפיות

- 231 1. כללי
- 234 2. המבחן האובייקטיבי לכריתת חוזה
- 243 3. כריתת חוזה באמצעות "מפגש רצונות" בלתי-סימולטני
- 247 4. מבחן הכוונה ליצור יחסים משפטיים
- 250 5. יצירה של חוזה לטובת אדם שלישי

ב. תום לב במשא ומתן לקראת כריתתו של חוזה בראי משולש

- 253 הציפיות**
- 253 1. כללי
- 257 2. חובת הגילוי
- 261 3. סעדים
- 264 4. השתק

267 ג. ביטול החוזה בשל פגם בכריתתו בראי משולש הציפיות

- 268 1. טעות והטעיה
- 269 (א) טעות חריצדדית שהצד השני ידע או שהיה עליו לדעת עליה
- (ב) טעות חריצדדית שהצד השני לא ידע ולא היה עליו לדעת עליה
- 271
- 273 (ג) טעות משותפת
- 276 (ד) טעות שהיא תוצאה של הטעיה
- 277 (ה) טעות "שאינה אלא בכדאיות העסקה"
- 278 (ו) טעות סופר
- 279 2. כפייה ועושק
- 280 (א) עילת הכפייה
- 284 (ב) עילת העושק
- 287 3. חוזה למראית עין
- 288 4. ביטול החוזה עקב פגם בכריתתו
- 288 (א) ביטול חלקי

289

(ב) דרך הביטול ותזמונה

290

(ג) השבה הדדית

ד. תוכן החוזה: דיני הפרשנות וההשלמה בראי משולש הציפיות

1. פרשנות חוזה באמצעות פנייה לתכליתו ולנסיבותיו: פסקי הדין

296

בעניין אפרופים ובעניין ארגון מגדלי ירקות

305

2. פרשנות חוזה באמצעות פנייה למבחנים אובייקטיביים

309

3. מנגנון ההשלמה

ה. חוזה על-תנאי בראי משולש הציפיות

ו. חוזה פסול בראי משולש הציפיות

ז. תום לב בקיום החוזה בראי משולש הציפיות

329

1. הקדמה

329

339

2. יישומו של עקרון תום הלב בקיום החוזה

342

(א) עקרון תום הלב והגשמתן של ציפיות מצויות ורצויות

345

(ב) עקרון תום הלב ויצירתן של ציפיות רצויות בנסיבות מפתיעות

351

(ג) עקרון תום הלב כמשיב אמון למערכת היחסים החוזית

354

כשהבטחה החוזית נכשלת

354

(ד) עקרון תום הלב והטמעת אמון בינאישי בין צדדים רחוקים

ח. סעדים בגין הפרת חוזה בראי משולש הציפיות

361

1. כללי

367

2. סעד האכיפה

374

3. סעד הפיצויים

381

4. סעד הביטול

391

5. פטור בשל אונס או סיכול

ט. על חקיקה צרכנית וחוזים אחידים

י. חוזה מתנה

יא. הגנת הציפייה והאמון בדיני החוזים המנהליים

שער שלישי

על חברה וחברה במשפט הישראלי

421

מבוא

427 חלק ראשון – על תכליתה של החברה העסקית במשפט הישראלי

א. תכלית חברה היא לפעול על פי שיקולים עסקיים להשאת

רווחיה: סעיף 11 לחוק החברות ומקומו בדיני החברות

427

הפסוקים

427

הקדמה

1. על ההתעלמות מסעיף 11 לחוק החברות ועל התערבות רגולטיבית

428

במשטר החברה: עניין איגוד קופות-הגמל

2. על ההתעלמות מסעיף 11 לחוק החברות בהקשר של חובות

433

האמונים והזהירות: עניין בוכבינדר וזוסמן ועניין קוט

437

ב. דיני העבודה כמקרה מבחן

הקדמה

1. תכלית החברה העסקית ומעמד העובדים בה לאור סעיף 11 לחוק

442

החברות

2. תכלית החברה העסקית ומעמד העובדים בה: זכות-היתר הניהולית

443

ושיקול הדעת העסקי

445

(א) מעמדה של זכות-היתר הניהולית: כללי

(ב) זכות-היתר הניהולית וזכויות קנייניות או מעין-קנייניות של

451

עובדים

(ג) על חובות הגילוי וההיוועצות וזכויות העובדים בעת עריכת

שינויים מבניים, ועל מעמדו של עקרון האישיות המשפטית

458

הנפרדת בדיני העבודה

466

(ד) שיקולים עסקיים ומקומן של זכויות-יסוד בתחום יחסי העבודה

472

(ה) מעין סיכום ולקראת המשך

חלק שני – התפיסה החברתית והתפיסה הכלכלית של דיני החברות:
קץ ההיסטוריה, פיצול אישיותה (המשפטית) של החברה העסקית
או השלמה והתחשבות הדדית?
475

475 א. עיון ולקחים מהמחלוקת ההיסטורית

- 475 1. כללי
2. מודל עדיפותם של בעלי המניות: מאמרם של Hansmann
482 ו־Kraakman
3. הקיום הברזומני של התפיסה הכלכלית והתפיסה החברתית:
486 מאמרו של Allen
4. סיכום ביניים: על הצורך והתועלת בשילוב ואיזון בין התפיסות
491 ביחס לתכליתה של החברה העסקית

495 ב. על רעיון האמון, על ציפיות רצויות ועל הפרדיגמה הכלכלית
לדיני החברות כמצפן

495 הקדמה

- 498 1. רעיון האמון הבינאישי ודיני החברות
- (א) רעיון האמון הבינאישי ותפיסת החברה העסקית כ"פקעת של
498 חוזים"
- (ב) הטמעה של רעיון האמון בדיני החברות במשפט הישראלי
506 (1) תחולתו של עקרון תום הלב על החברה העסקית
- 506 (2) על ציפייה תקנונית ועל תקנון התאגיד כחווה אחיד
- 508 (3) ההיבט חברתי של דיני ניירות ערך ורעיון האמון כהצדקתם
510 המרכזית
- (ג) רעיון האמון הבינאישי ותפיסת החברה העסקית כ"פקעת של חוזים":
514 עיון מחודש

519 ג. אחריותה החברתית של החברה העסקית ומקומו הרצוי של
סעיף 11 לחוק החברות במסגרת התמורה החברתית במשפט
הישראלי

533 דברי סיום

מפתחות

535

מפתח פסיקה

535

פסיקה ישראלית

552

פסיקה זרה

553

מפתח חקיקה

553

חקיקה ישראלית

559

חקיקת משנה

560

הצעות חוק

560

חקיקה זרה

561

מפתח מאמרים

561

מאמרים בעברית

566

מאמרים זרים

575

מפתח ספרים

575

ספרים בעברית

576

ספרות זרה

580

מפתח עניינים